

Asia Sitaattioikeus

Hakija A.A.

Annettu 22.10.2007

Tiivistelmä *TekijäL 22 §:n sitaattisäännöksen soveltamisesta. Säännöksessä tarkoitettu hyvän tavan mukaisuus ja tarkoituksen edellyttämä laajuus ratkaistaan viime kädessä tapauskohtaisesti.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

A.A. pyytää 17.12.2006 päivätyssä sähköpostiviestissään lausuntoa koskien niin sanottuja Wikisitaatteja. Kysymys voidaan tiivistää muotoon, onko nettipohjainen sitaattipalvelu sopuosoinnussa tekijänoikeuslain sitaattisäännöksen kanssa.

Selostus asiasta

Hakijan asia koskee Wikisitaatteja (<http://fi.wikiquote.org/wiki/Etusivu>), joka on englanninkielisen Wikiquoten (http://en.wikiquote.org/wiki/Main_Page) suomenkielinen versio. Näiden Wikimedia-säätiön (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikimedia_foundation) hallinnoimien sivustojen tarkoituksena on koota sitaatteja eläviltä ja kuolleilta henkilöiltä sekä kirjoista, elokuvista ym. taiteellisista teoksista.

Suomenkielisessä Wikipediassa (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Etusivu>) on linjanvedoksi otettu toimia Suomen tekijänoikeuslakia silmälläpitäen sillä suurin osa muokkaajista on Suomen kansalaisia, vaikka itse säätiö toimii Yhdysvalloista käsin ja palvelimet niin ikään sijaitsevat ulkomailla. Wikisitaateissa on herännyt keskustelua tekijänoikeuksista ja hakija haluaa lausunnon asiasta, koska palvelu on vielä lapsenkengissään.

Hakija tiedustelee erityisesti, miten Wikisitaatteja tulkittaisiin, koska sen muodostama kokonaisuus muodostuu yksinomaan sitaateista. Vai tulisiko Wikisitaatit nähdä osana Wikipedian muodostamaa kokonaisuutta?

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset ja kuvataiteen teokset samoin kuin taidekäsityön tai taideteollisuuden teokset.

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Tavanomaisena kriteerinä voidaan pitää sitä, voisiko toinen ryhtyessään samaan työhön päätyä samanlaiseen lopputulokseen.

Tekijänoikeuden sisällöstä säädetään TekijäL 2 ja 3 §:ssä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään 2 §:ssä. TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

Tekijän moraalisisistä oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin.

Sitaatiooikeudesta säädetään TekijäL 22 §:ssä. Sen mukaan julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Lainkohdan soveltuvuus ratkaistaan tapauskohtaisesti.

Tekijänoikeus on TekijäL 43 §:n mukaan voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Korkeimman oikeuden ratkaisuja

Korkein oikeus ei tiettävästi ole antanut asiaa koskevia ratkaisuja.

Tekijänoikeusneuvoston aikaisempia lausuntoja

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt usein sitaatiooikeutta, viimeksi lausunnossa TN 2007:6 (ään.) ja siinä mainituissa aiemmissä lausunnoissa.

Vastaus lausuntopyynnössä esitettyyn kysymykseen

Tekijänoikeusneuvosto ottaa kantaa tekijänoikeuslain tulkintaan. Lausunto nojaa hakijan kuvaukseen Wikisitaattien toiminnasta. Jos toiminta on eriluontoista tai -laajuista, tai kuvaus on muuten epätäydellinen, ei lausunto ole sovellettavissa.

Hyvä tapa on sitaattipohjaisten internet-palveluiden osalta suurelta osin linjaamalla oikeuskäytännössä Suomessa tai EU:ssa tai tekijänoikeusneuvoston lausuntokäytännössä, ja linjaukset tulevat muodostumaan konkreettisten tapausten kautta.

TekijäL 22 §:n sitaatteja koskeva säännös ei ole soveltamisalaltaan rajattu tiettyyn viestintämuotoon. Säännös voi tulla sovellettavaksi myös internet-palvelun osalta. Sitaatin on täytettävä nk. vetoomusfunktio, millä tarkoitetaan sitä, että sitaatin käyttämisellä on oltava jokin perusteltu syy sen kirjoituksen tai muun kokonaisuuden kannalta, johon sitaatti on liitetty. Pelkkä sitaatin käyttö sellaisenaan ei ole mahdollista.

Sitaattikokoelmia voidaan toteuttaa eri tavoin. Esimerkiksi sitaatit sellaisista teoksista, jotka eivät ole lainkaan tekijänoikeuden piirissä - teokset, joiden tekijän kuolinvuoden päättymisestä on kulunut 70 vuotta - ovat tekijän yksinoikeuden ulkopuolella. Sitaattikokoelma voidaan myös toteuttaa tekijän yksinoikeuden piiriin kuuluvista teoksista siten, että tekijältä tai tekijöiltä saadaan tähän lupa.

Sitaattisäännöstä joudutaan tulkitsemaan vaihtelevissa tilanteissa. Tässä tapauksessa - konkreettisen ristiriitatilanteen eli oikeudellisen konfliktin puuttuessa - voidaan kysymykseen kuitenkin vastata ainoastaan yleisellä tasolla: sitaattien käytön lainmukaisuus riippuu viime kädessä yksittäisestä tapauksesta ja sen tosiseikoista.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Mikko Huuskonen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Arto Alaspää, Tuula Hämäläinen, Teemu Kalliala, Satu Kangas, Kirsi-Marja Okkonen, Tytti Peltonen, Pekka Pulkkinen, Katariina Sorvari, Markku Uotila ja Martti Virtanen.